

Суоппар Кэрэ куолар Амма өрүс биэрэгэр

От бийин 14-16 күнээрээр Балуур нэгдэлээр, СӨ ыччат дьыналтын уонна дыо жүргөн политикатын министиристибэтин, Саха сиринээри дьахталлар түмсүүрэрэи, Чурапчы улуунун дьахталатын, "Арчы" уорак кэһатын, Чурапчы улуунун ОГБД өйөөлүрөн, Кыгас Амма бирээрэрУТ-с төгүлүн ыһыггалар республикатаагы суонтар Кэрэ аһардар күнээрэ буолан ааста.

СӨ ыччат дыянаатын уонна дыо-
күргэн политикатын министрини
солбуйаачы С.А. Мисайлас.

Барыта холбоон 13 улустан 192 даяхтар куйааны куйаас дьобхэс, бурус-тарас, балыт ортогууан тимир келелэрүн мин иэннор, хорсуулук юсун кыгылыны ыгылытар. Амма, Бүлүү, Уһуһэ Бүлүү, Горнай, Мэнэ-Хангалас, Нам, Сунтаар, Уус-Алдан, Усуйаана, Татта, Хангалас, Чурапчы улустарыттан, Дьоккуускай куораттан балылар. Бастатан туран "Школа жетим" дьон тогурук огуул тула кустетин ыгылыына, мална кыгылыны ыгылытар СӨ ыччат дьыалытын уонна дьон кэргэн политикаһын министириит солбууааччы С.А. Михайлова, улус балылытын социальный боптуруостарга солбууааччы О.Ф. Петрова, СӨ үлэ уонна социальный сайдын министириитибэтт миннор социальный политика департаме.

ныгар дүгжүргөн уонна демография политикаһын реализациялыыр салаа салайааччыга С.В. Самсонова, СӨ дыахталарын түмүүтүн сойуунун бэрэссатэтэ А.Е. Андреева, СӨ госалкоһоһуу салааһын мониторинг уонна информацийнай-аналитическай үлэ салаатын салайааччы У.П. Булдакова, "Россия дүгжүргөн" инициативнай общественнай комитет Саха сириндэги салааһын бэрэссатэтэ М.М. Прохорова, ХИФУ психология кафедратын сэбиэдиссэйэ Е.А. Неустрова, "Берегиня" оҕо дьиэтин дириэктэрэ, дүгжүргөн тыюу-террестытын педагогикаһын магистрат Л.П. Ефремова.

Тэрэhin үерүүлэх чаана "Айалты" снныалан дууобуный кивин режиссера Анастасия Егорова сагабыллаах сценарийын аркылана. Ити юню улуу-старынан араас тэмэлэринэн дээрэсон онгун кэргэтилибит массиналарьнан парад ыгыт-лынна. Кыргытар баай фантазияларын кэли сокур эрз. Манна барытыгар Болутур нөбилэгин даһалтата, мулан бөһилык Илья Николаев уонна бүгүн нөһионноло куус-комо буолбута тута көһүннү. Тулук Петровна салайар "Оһуор олбох" түмсүүтүн 80-тан таха олобохто-ро фестивал биыр саамый кэргэ-мүксүлээн буолда.

Активный общественный

үзгін уонна СО дьао жүргөн политикаттар кылаатын иһин, СР ыһыт дьааатын уонна дьао жүргөн политикатын минивистирин А.С. Владимиров Бочуотнай грамотатынан, Чурапчы улуулунааы "Дьахтар сүбэттин" бэрэссэдэитэ А.В. Седилничева наҕарааааланна, махтал суруктары "Дьахтар сүбэттин" чилинэ М.И. Бурицева, "Арҕааална" автоклуб чилинэ А.Е. Кокина туттулар.

Манга табынан СӨ ычкан дыйалатын уюна дың жүргөн политикалык мыйыстарын салуу-Яанчы Савва Анатольевич, Болотур тоһилонгоһи 10 оюлоох Луиза Егоровна уюна Андрей Андреевич Ильинтер улахан дың жүргөн олохун-дыһаһыан хаһайыстыбаларын билистэ, Оюлор дыарыктарын, иһгэриһгэстэрин, мал дьон бада саакаларын иһиттэ.

Тэрээний автоклубтарын билигчидэрин курсуудтар: 1-мисэтэ — “Аргаснаан” Чурагч автоклуба буюула (сал. Н.П. Ахмадова), 2-с мисэтэин — Хатгалас улууһа ыһаа, 3-с мисэтэргэ — Таатта улууһа тигиэтэ.

“Айан хотун” курээ калайыллаабылан Мэгэ-Хатгаласан Любова Гаврильсва буюула. Бу курээх олус үнүйдик уонна олус чадалайдык бийиги

улуспут чигин, "Айыгы" кинин
Сынывалат кинин
бриллиантовой кускада, СӨ кул-
тууратын туйгуна Анна
Романювна Пивнигича комүсөөтү,
киниге "Алас Хотун" анал ая
кыргызчага.

Сашмай бѣзбарьылаах,
тыгачынынаах куржэгиныиэи
"Суперавтоклуб" куонкурса
буолла. Кыайлыгыгарыиэи Монго-
Хангалас улууһа ааптаныи
(бириниэ улуус Ада баһылыга
А.Г. Ноговицыннан 10
тыһ.суумма), иккис мизэстэр
Тайгта (бириниэ 5 тыһ), үчүс
мизэтэ Хангалас ("Хаар айан")
бырайыах автора, Бахсы
гэһиликтэни баһылыга И.Ф.
Бараннов анал бириниэ)
оройуоннара буолтулар. Атын
куржэгиныиэргэ спонсорданыи

бухгалтерлар: СКПК КС
"Алмазкредитсервис" (дир. А.М.
Васильев), урбанпыйыттар З.П.
Местникова, А.П. Сивцева, М.И.
Бурцева, А.П. Попова, С.Е.
Селановцев, пайыш
дыкталарын түмөүүгө, спорт
министирликтигэ, министр
Г.Р. Балашов, ыччат
министирликтигэ, улуустады
дык жүргөн оттура (сал. П.П.
Булкова), "Арчы" үрөк киши,
"Артыстан" клуб түмөүү,
"Эркин" улуустады ар дик
түмөүүгө.

Аныгысы VII-с тогулун ыштылынахтах айтосун күүс эстафетай былаанга Таатга улууһугар тугтарылыһа, охон эһини Таатга үрэх кытылыгар көрсүүсхө дигэи.

СЕМЕН ЖЕНДРИНСКОЙ

Дорубуйа харыстабыла

ТЫНАР УОРГАНЫ БУРУОТТАН ХАЙДАХ ХАРЫСТЫАХХА?

Кураан дьыл кэмгэр өрсүүбүлүкэ араас мушуктарыгар биригэн-бириг уот күндүлүөр кутталыах. Сүрүн төрөтүтүн – кэли сыыһа-хапты туттууга иттиһэ этингэх ардахха чабылхан улахан кутталы үөскэтэр. Билиги күнөөнү олохпугутар ойуур баһаарын буруута оро турууга кэли-аймак дору-буһаатын туругар дыйар. Ити түгэнигэ хайдах харыстаныахха, туту гыныахха собуй дэти бийлыгыстарга Чуркочу улуунун кэли баһылыгын тераскаг бырааһа Сардаана Андреевна Сопинакова кэлсин:

- Сардаана Андреевна, басжиткин туран бу бүрүүжээн тулар буруотиткин тыллар уорганнарбытын харыстылар түһүтүткн түгү зыяабыт?

бу тубалтэс үгс дьон чыгастааһы аптеккитан кумааһы повязканы (маасканы) аһылаһан кээр, ол эрэн ити улаханньык туһалаабыт, ол курдук ити мааска 30 мүнүүтэ эрэ устата кэтилиэххээк, иһигэр уһуннук кэткөст араас микробу тарҕатар эттигэс кубулуйуон соһ. Манньык хойуу буруу бүтүн Саха сириг урдугтан тарҕаһан тулар кийиргэр комүскүтүр кыаа уустуктардаах буолан баһат, сорок туһааннаах субалэри киһи эттөн соһ:

1. Балатаны кытары маарышшы хөлбөөн бэйө ийигитигэн оторон универсалый мааска кээр төрөөсөөх. Кини 8-10 сый маарыштан ончуллар. Маньшк повязканы 90-с сылларга балыһаа куталар. Ийигитик повязка орлук хаачыстыбалах, улахан ороскута суох буолуоҕа. Эйигитик кинини 3 чаас устата кутуохко сөй, ити биримэс ийигэр дьүүрүгитигэн үдүгитигэр эбэтэр түүк

эмэ нааданаргыгьтар сьндьаргыгьтар усулубуйа
үөскүтэр. Поэзияны сууйан барангыг хат кэпхэжигин
сий.

2. Магаданынхнарта өсөө органической паардартан көмүскүүр респиратор аныгланар. Кини салтаны филтр нөгүө ыраастыар бусона, тынар урганына көмүскүүр аналтас. Бир сүүн илгээди дон илгээ киин сирэй көлөтүнүр. Ол итин +40С кыраалык итинге 1,5-2 чак илгээхтин сеп.

- Багаар буруутга уулхсанга эрх бүрэлбэгаа алоргор
догоо эмис кишгэр. Бу тгүбхэлтнгу хайдах гмнар ороу-
зүй?

Дийлэлтэйгэр эхлэхэр квартираларыг ар
кондиционерлах ыаллар бурууца кынамтай буслуухтарын
сөөг. Кондиционер суух буслаадына, дунда элбэх үүтэйийн

баарын туһанац, аангымал уонга түнүккүтүн саппан баран вентилилтер холбоур үчүгэй. Бу түгэйдэ үүнбөйөөр дың иһинэр турар бурусуу бэйэлэригэр обороҥ ыланар, куттал суоһабыт. Оскотун дьээнит иһаш итин, түнүгү сабыахкытын бадырбат бугаахкытына, хас эмэ сүйү маарыланы иһинтэ баран форточкада, аангылыгар эһиэр вентилициянылар ыйыларпыт ордуук. Дьээнит иһинэр иһиэбэйтэн иһаш сиик турбатын туһуттан вентилилторы холбууругут нааца.

-Скоро хийдэх тэмцээнбүт?

- Хойгуу буюу турууга бронхитгах, астмалгах, аллергиялаах дэонго эрэ кутгалаах буслбакаа, чад туруугаах кифи сонго-пальматизаа итгитгэ сэтгээт мэргэи тилоскита эбэтэр токсикозуон сон. Ити тулгултай физическай нагуулаахы дачаа аллаахгаах, мулгуу бугуулаа чакстаткы тыйаахгаахгаах уоона элбэх сэтгээт уугу илэр тулалаах.

-Эбнн оосо тугу сүлхитнэ этэй?

- Туслах урсгинууд мөнгөх дэон уулсуудыг улахан наадилуулар эр тахаллуур конүлүнэр. Эмбэи хамнаммакка, нэгчэй тагальхан суурахан оронго сыйлахгадтар, тобожо муус уурлуухгадтар.

Үлгүрүн-хаманын сөздөрү дөңс, бары эр сангаган айымдабыт эриг-дэксиге сүөх быһылааннан, олокулуг биир ураты түгүннү түлүйүөх тустаахыт. Ити үлгү эмишэбиги ирдэбигиэри тутуһан боһоһиги, чуһас дьоммут, оҕоһорбут олохторун, доруобуйаһарын харыһаһарга дуулуһуохсайыт.

Кристина Семья ЖЕНУРИНСКОЙ.

БЭТЭРЭЭН-СПОРТСМЕННАР МАНЧААРЫ СПАРТАКИАДАТЫГАР

Быйлыгы дыт саамай улахан спорттивнай XX-с „Манчаары ооньууларыгар“ Чурапчы ветеран-спортсменнара дытээби түбүктэрин хааларан, өнөрүк куйааска кыһаммакка Уһуэ Бүлүүгэ төрөөбүт-үөскээбит түөлбөтөрүн спорттивнай аатын өрө тутан, спортсменнарбытыгар күүс-көмө, ойбул буола уһун айанна турунубут. 15 чаас устата автобуһунан айаннаан Бүлүү өрүс сүппүүтүр олохсуйбут Сыв Бүлүүгөн атырар Уһуэ Бүлүүгэ этэнгэ тийиһибит. Сорохтор самолетунан, сорохтор байхтарин массьыпаларынан айаннаатылар.

Кэлбит күммүтүр араас сирдэринэн түһэрдилэр. Өрөспүүбүлүкэ бочуоттаах бэтэрээннэрин, күрөхтэһингэ кыттар бэтэрээннэри 2-с оскуолаҕа, Чурапчы хамаандатын улуустаагы гимназияҕа олохтоотулар.

Аккредитацияны этэнгэ баран бэтэрээн-спортсменнар 2 чаастан Бүтүн Россиятаагы научнай конференцияҕа сырыттыбыт. Бу дыһалы биһиги физкультура уонна спорт институттун ректора И. И. Готовцев илгээн-саҕалаан ытта. Бу институттан, баһылай Манчаары аатынан өрөспүүбүлүкэтээби спорт национальнай көрүнүгүгэр кинигэ кыттыны ылылар. Сүрүн тизмэ „Спорт национальнай

көрүнүгүн уонна Саха Өрөспүүбүлүкэтин народнай ооньууларын научнай-методическай хааччылы сорукара“ дигэн буола. Чурапчытан официальной делегацияҕа киирбит С. Морфун, М. Кронникова, Ж. Васильева, СӨ Бочуоттаах бэтэрээннэро Н. Адамов, У. Морфун, Г. Платонов кыттыны ытылар. Биһир дойдулаахтарбыт Дьокуускайтан А. Поиссева, В. Посельский, И. Макаров, З. Федоров, В. Гоголев, Г. Сивцев, Н. Кардашевский, Намтан Н. Соловьев, Аммагтан В. Михайлов, о. д. а. бааллар.

Ооньуулар аһыллыларыгар парадка үөрэ-көтө кизин тутуу ортогулар бастаагы спорттивнай колоннаҕа хааман киирдилэр. Судьйалар колонналарыгар М. Попова, С. Попов о. д. а. хаамыстылар.

Чурапчытан көрө-истэ, бэйэлэрин дьонноругар ыалдыа элбэх киһи тийиһитин бэйэлэригэр наадалаах. Араас таһымнаах күрөххэ мэлдьи сылдьар Л. Адамов, Н. Пономарев, А. Сергеев, о. д. а. бааллар. Трибунаҕа күн аайы улуус баһылыга А. Т. Ноговицын, улуус депутаттарын сэбиэтин председатели Я. П. Оксменников, Чурапчы нэһилиэгин баһылыга С. А. Саргыдаев, ЧГФКСИ ректора И. И. Готовцев, нэһилиэктэр баһылыктара, спортуправление үлэһиттэрэ баалара сүргэни көтөхтө, спортсменнар ситиһилээхтик кытталларыгар күүс-көмө буола.

Күрөхтэһин хаамытыт, кимсээх бастаабыттарыт, биригэстээх мисэстэни ыһыгыттарын „Саһа олох“ корреспонденци Семен Жениринский суруйда. Оһон итиннэ тохтообоннун. Арай Чурапчы аата-суола трибунаҕан элбэхтик ныйргийон иһилиһиттэрин үөрбүтүтүн, долгуйбутунун кизин тутта этэбин. Хамаандабыт иккис мисэстэ буолбутугар олук уурсубут тренертэргэ, спорт федерацияларыгар, бары өттүгүн көмөлөспүт нэһилиэктэр, тэригэстэр салайааччыларыгар махтанбыт. Итиннэ мин салайар бэтэрээн-спортсменнар сэбиэттэрэ кыттыгастаабыттан үөрэбин.

Спортка ситиһилэрин, чөл олоху пропагандалааһынга килэрсэр кылааттарын иһин XX-с „Манчаары ооньууларын“ бэлэмнээһингэ уонна

ыһыгыга тэригэр кэмийит анал бэлэмнээн А. Поиссева, Г. Сивцев, И. Макаров, В. Гоголев, Н. Кардашевский, Н. Адамов, У. Морфун, Г. Платонов, Ж. Васильева, М. Кронникова, М. Попова, В. Посельский, Н. Соловьев, В. Михайлов, С. Морфун, И. Готовцев, о. д. а. наҕараадаланылар. Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуоттарын спорт национальнай Өрөспүүбүлүкэтин „Саһаала-спорт“ ассоциациятын 25 көрүнүгүгэр „Саһаала-спорт“ ассоциациятын 25 сыллаах үбүлүүйдэх бэлэмнээн А. Ноговицын, А. Поиссева, Н. Адамов, Н. Соловьев, В. Посельский, Г. Платонов, И. Макаров, Г. Сивцев, В. Гоголев, Н.

Кардашевский, И. Готовцев, о. д. а. наҕараадаланылар.

Спорт бэтэрээннэро кэтэспит Манчаары спартакиадагыгар сылдьан, уу харахытынан корон, эт кулгаахытынан истэн улаханлык астынан килиһит. Саамай кыһаллар, туруорсар—Чурапчы спортун музейин отчуута, кинигэ таһаарыга курдук боксуроостарбыт быһаарылан эрлэртэртэн үөрөбүт. Аһытскы Горнайга ыһтылыахтаах XXI-с „Манчаары ооньууларыгар“ джори этэнгэ оһорон эмиз үөрэ-көтө тийээн сылдьаахха джори!

Г. С. ПЛАТОНОВ,

Чурапчы улуһун бэтэрээн-спортсменнарын сэбиэтин председатели.

Биһиэхэ суруйаллар

МЭЛДЫТИН МАХТАНА, СҮГҮРҮЙЭ ААТТЫЫБЫТ

Мин Константин Сергеевич Постников кытары аан бастаан Кытаанах оскуолатыгар үөрэнэ сылдьан көрсүбүтүм. Оһон киһи саҕа үөдүйөн эрэр нуучча лапматын туһунан кэпсээбитэ, быраабылаларын үөрэттиһэ. Оччалорго пионерскай слеска күрөхтэһингэ иһи көрүт баара, оһон иһиргээт-оскуола спортсменнара бары хамаандалары хаардыы хаамаллара.

оскуолабытыгар улахан оруолу ылар. Киһи ыһыктылар дьонно-ро Константин Сергеевич, Дмитрий Петрович, Роман Романович, Николай Михайлович, Роман Христофорович, Екатерина Семеновна, Мария Ивановна ылыктаах тыллара, ылынарарылаах этиннэро бийиэхэ, эдэрдэргэ, үүнэрбитигэр-сайдарбытыгар, үлэниирбитигэр улахан төһүү буолбуттара. Бары даҕаны санааларын аһаҕастык этэн, итэҕэстэри-быһаҕастары туоратыыга, оскуолабыт сайдымытыгар олук уурдахтара.

1977 сыллаахха Дмитрий Петрович, Алексей Спиридонович куоракка үлэни киирбиттэрин кэннэ Константин Сергеевич дириэктэр буолбута. Бу сылларга кабинетнай систэмэ күүскэ сайдыбыта. Оройуон иһигэр биһиги оскуолабыт бастыһыгар юккэпэрттэр сылдьыбыта. Үөрэх чааһын сэбиэдиссэйэ Дарья Степановна Терютина (Яковлева) Константин Сергеевичтынан биһир хайысханы туһунан, үөрэх хаачыстыбата лаппа тулсубута, предметнэй олимпиадаларга үтүс ситиһилээминниһит. Константин Сергеевич биһир хаачыстыбатынан

эдэрдэргэ итэҕэйэн, кинилэр үүнэллэригэр-сайдалларыгар ураты болжомтону уураар этэ. Дириэктэригэр кэмгэр оскуола коллектива лаппа эдирмсийбитэ. Эдэрдэр ортолоруттан таланнаах салайааччылар, туспа хайысхалаах учууталлар үүнэн тахсыбыттара. Кинилэртэн сорохторун аһтан аһарабын. В. Н. Коркин—черчение учуутала. Саха Өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх учуутала, Н. К. Крупская аатынан бириэмийэ лауреата, Кытаанах орто оскуолатын ситиһилээхтик салайан бу оскуола хулуожественнай, эстетическай хайысхалаах буоларын ситиһингэ, кизин Чурапчы орто оскуолатын дириэктэринэн, УНО сэбиэдиссэйинэн үлэстэбитэ. М. С. Наумова—математика учуутала, гимназия биһир тарбахха багтанар учуутала. Г. М. Яковлев—физика учуутала, Россия, өрөспүүбүлүкэ бастыһы учуутала. Г. А. Кривошапкина—нуучча тылын учуутала. Биһигин Дьокуускай куорат 2-с нүмэрдээх оскуолатын биһир бастыһы учуутала.

Салайааччы быһыытынан оссо биһир уратынан „үлэһит үлэстэ кэмгэр сыаналанарыахтаах“ дигэн принциптээбэр этэ. 1980 с. 4 учуутал „РСФСР норуотун

үөрэтириитин туйгуна“ дигэн үрдүк аһыктыгытара. Ити кэмгэ итиригээт-оскуоланы салайар лаппа марахтардааҕа. Оттук маһы бэлэмнээһин, оһолор таһастарын хааччылыы, дыһуот тийбөтүн кыһалжата... Сорохор хачыгаар „буорайдаһына“ Константин Сергеевич захочна Роман Христофоровичтынан бэйэлэро хачыгаардыһыр түбэлтэлэро кытары баара.

Мин үлэһит быһыытынан үүнэрбэр-сайдарбар, үлэм сыаналанарыгар Константин Сергеевич ураты сабыдылалаах. Оскуола партиянай тэригэтин салайар кэмгэрбэр аттестация саҕа киирбитэ. Бу учуутал үлэтин сыаналааһын эро буолбакка, кини сайдарыгар олук ууруу этэ. Оһу Константин Сергеевич сүбэтигэни барыта этэнгэ аһан, джон үлэстэ сөһкө сыаналанан, коллектив түмээн, бары хайысхаларга ситиһилэһин, түмүктэр лаппа тулсубуттара.

Салайааччы быһыытынан үлэһиттэригэр ураты болжомтолоһо, кинилэр оһолор усулуобуйаларын тупсарарга мэлдьи кыһаллара. Арай 1977 с. сайын Постниковтар олбуордарынан аһан итэҕингэ Константин Сергеевич Дмитрий Петровичтынан олбуорга ойонон

туруллара. Оһи кэмгэргэ Дмитрий Петрович профком председатели этэ. Мингити ыһыран ыһылар уонна „Варвара Дмитриевна квартирант эһиэхэ биһиргэ быһаардыбыт“ дигитигэр. Оһи оһно үөрэхтин, махтэһитигэр доһон хаалыт курдук буолдум. Оччалорго оһи квартира санаабыр дыбарыас курдук этэ иккис этэс, үс хостоох. Оһи дигэстэүс дьоннохтук оһорбулут, кыһа оһоломмуһунут. Дьэ, итинниг үтүөкэниэх киһи этэ Константин Сергеевич.

Саһаабыр биһигин да ситиммит быһаабыт курдук. Улахан уолун Сергей Константиновичтынан биһир уулуһсаа оһоробут, кини уонна Костик биһиги кыра уолбуһун кытары иһиги доһордуулар. Лея үөрэһит, иһиги кыһыны Ира Литвиненцаны күрэм ылыта, Людемила биһир идэһэбим, Саргылаһа Константинна кыһа Ирина Маратовна эһиэтин оскуолатыгар оһук тыһын учууталынан ситиһилээхтик үлэни сылдьар.

Д. П. Коркин аһынан спорттивнай оскуола аһан аһылар олук уурубут К. С. Постников аата үйүөртэ олбоодүйүбэт.

Л. М. ВИНУКОВА,
СО үтүөлээх учуутал,
ССРС, РСФСР

үөрэтириитин туйгуна,
„Литвиненц кыһыт“
бэлэ хаһаайына.

Оһтон Дьокуускайга 2-с оскуолаҕа биһиргэ үөрэммит кыһыт, дыһуэзм Мапа Попова сыбайыгыгар корбүтүм, Сайсаарга дыһатэригэр буолбута. Эдэрдэри кытары эдэр, кырдыаҕастары кытары кырдыаҕас, дуоспуруннаах, сүрдээх бөтүөкээтэх, кинини тардар киһи этэ.

Кэллин Чурапчыга райкомска үлэни сылдьан муһуһастарга, араас дыһааларга аһыларбыт, мингити мэлдьи „Бүөтэ баһа“ джирэ. Ордук 1972 сыллаахха оһимпиктэри көрсүбүтүт оһибэр хаалыт. Эргэ кулуупка үтүмэн элбэх джон муһуһута, орогой үрдэ этэ. Оһи оһно Константин Сергеевич көтөбүлээн туран тыл эһиги биһигин да харахпар көстөр.

1975 сыллаахтан иһиргээт-оскуолаҕа биһиргэ үлэстэн, аһыһан, кинини кытары о й д о н - о й о н үлэстэбиһигин күндүтүк санаыбын. Партиянай тэригэ

Хяһыат бэчээхкэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бэчээхкэ бэрилигнэ: 16 ч 00 м. "Сана олох" редакционной-издательской холбоһука 17.07.2017 с. офсетка бэчээтгэннэ. Аадырыһа: 678670. Чурапчы сал. Карл Маркс уул. 26 "а" Индексэ: 54907. Хяһыат нэдиэлэбэ үөтэ: ситүүрунньука, чэллээртэ уонна субуотаба тахсар.

Уйгу кытата

"Чурапчы" ТХПК "Сага олох" хаһыакка ыйга биридэ тахсар анал сыһыарыыта

№ 7 (63)

2017 сыл
От ыйын
18 күнэ
оптуорунньук
№ 75 (11385)

ҮҮТҮ ЫАҤЫН БЭС ЫЙЫНААҤЫ КӨРДӨРҮҮТЭ

п/п	Наследа	2017 план	показатели за январь-июнь месяц 2017						в %	показатели за июнь 2017					
			План I - VI	факт. I - VI	разница от плана	выполн. в %	факт. 2016	2017 г.к 2016 г. (+,-)		план июнь	факт. июнь	разница от плана	выполн. в %	факт. 2016	2017 г.к 2016 г. (+,-)
1	Алагарская	349,20	81,3	173,3	91,99	213,2	145,9	27,37	118,76	42,0	63,2	21,19	150,4	60,25	2,94
2	Бахсытская	445,00	103,6	168,6	65,02	162,8	132,6	36,00	127,15	53,6	77,0	23,36	143,6	64,32	12,64
3	Болтогинская	303,30	70,6	73,0	2,39	103,4	57,4	15,60	127,18	36,5	40,0	3,48	109,5	32,54	7,45
4	Болугурская	774,80	180,3	192,2	11,92	106,6	160,0	32,19	120,12	93,3	89,7	-3,58	96,2	74,74	14,98
5	Арылахская	313,20	72,8	103,8	30,99	142,6	103,5	0,25	100,24	37,7	46,4	8,72	123,1	49,70	-3,28
6	Кытанаская	251,80	58,6	92,5	33,87	157,8	75,8	16,72	122,07	30,3	40,9	10,60	135,0	39,59	1,30
7	Мугудайская	521,10	121,4	169,6	48,24	139,7	123,1	46,50	137,76	62,8	76,7	13,85	122,1	61,80	14,85
8	Ожолунская	595,60	138,7	151,4	12,68	109,1	166,4	-15,03	90,97	71,8	75,2	3,39	104,7	88,70	-13,52
9	Соловьевская	495,50	115,3	210,6	95,29	182,6	207,0	3,56	101,72	59,7	97,8	38,08	163,8	100,17	-2,39
10	Сыланская	742,40	172,8	272,7	99,91	157,8	231,2	41,55	117,98	89,4	129,3	39,87	144,6	115,61	13,65
11	Телейская	310,70	72,3	85,1	12,82	117,7	73,8	11,35	115,39	37,4	34,4	-2,96	92,1	35,20	-0,75
12	Хадарская	375,60	87,4	142,0	54,62	162,5	114,6	27,38	123,89	45,3	73,0	27,72	161,2	65,23	7,79
13	Хатылнская	359,50	83,7	106,0	22,31	126,7	89,8	16,17	118,00	43,3	49,9	6,64	115,3	48,82	1,12
14	Халхытская	296,20	68,9	105,7	36,83	153,5	85,9	19,85	123,11	35,7	54,5	18,81	152,7	43,75	10,76
15	Хоптогинская	641,50	149,3	200,1	50,85	134,1	167,6	32,51	119,39	77,3	89,5	12,20	115,8	77,15	12,35
16	Чакырская	490,40	114,3	184,6	70,29	161,5	174,4	10,19	105,84	59,1	78,3	19,24	132,6	82,07	-3,73
17	Чурапчинская	315,10	73,4	56,3	-17,08	76,7	58,5	-2,19	96,26	38,0	32,1	-5,95	84,3	29,11	2,94
	По улусу:	7581	1764,7	2487,6	723		2167,7	320		913,2	1147,9	235		1068,75	79

Үүтү ыаһытта 2017 с. тохсуньу — бэс ыйдаах былан 1764,7 тонна этэ. Ону 2487,6 тоннанын толорон 732 тоннанын элбэх үүт ыаһыта. Ордук үчүгэйдик быһааннарын 213,2 бырыһыан толорбут Алагар, 162,8 бырыһыаны ыабыт Бахсы, 162,5 бырыһыан кордөрүүлөх Хадар, 161,5 ылбыт Чакыр нэһиликтэрэ үлэлээтилэр. Мөлтөх үлэлээдинэн 76,7 бырыһыан

кордөрүүлөх Чурапчы нэһиликтэ буолар.

Бэс ыйдаах былан 913,2 тонна этэ, ону 1147,9 тоннанын толорулунна. Үчүгэй кордөрүүлөхтөрүнөн быһааннарын 163,8 бырыһыан толорбут Соловьев, 150,4 бырыһыан кордөрүүлөх Алагар, 143,6 бырыһыан ыабыт Бахсы, 132,6 бырыһыан ылбыт Чакыр нэһиликтэрэ буолаллар. Бу ыйга быһаантан 84,3

бырыһыан ыабыт Чурапчы, 96,2 бырыһыан кордөрүүлөх Болугур нэһиликтэрэ мөлтөхүк үлэлээтилэр.

Урукку оттугэр хаалылаахтар кэксэлэригэр сылдыбыт Болтоно нэһиликтэ алта ыйдаах быһааннарын 103,4, от ыйдаах быһааннарын 109,5 бырыһыан толорон үчүгэй кордөрүүлөхтөр ахсааннарыгар киирүт.

СЕРГЕЙ ВИКТОРОВИЧ — БАСТЫН ҮЛЭҤИТ

„Чурапчы“ ТХПК бырабылыанньатын председатели Н. А. Аржаков билинэ хаһыаньытыгар „Уйгу кытата“ дигэн ый ыйы тахсар сыһыарыыта салайар тэрилтэтин бастыг үлэнигэрин табаартарар үтүө үгэстэх. Бэс ыйытааҕы нүмүгүгэр биһир бастыг үлэстэх суолларбытын Сергей Викторович Платонов сүрүй диэбигиэр экскрэтэтин көрөн баран таба туһунаталар. Ыйыггаҕым ахсын киним нэһиликтэрини сылдыар буолан иһэр. Эрдэ үлэни барар, хойуг кэлэр, соло буобат сырылыах буолан биригит. Бу сырылыа эрдэттэн болдьоһон өрбүд күн кини 8 чааска редакция дьэнигэр кэлэригэр болдьоһон дэ корүсүбүт.

Сергей Викторович 1963 сыллаахха Марфа Андреевна, Виктор Филиппович Платоновтарга бастакы оҕонун күн сириг корбүтэ. Биһиргэ төрөөбүт 8-лар. Таарыччы эттэххэ, мин бу дьыа көргөн ийетин, аҕатын бөркө биэр дьонум, биһир нэһиликтэригэр Виктор Филиппович уонна мин тороппуттэрим Стаханов аҕатын кэлүүска Арылааҕынан, Ураһааҕынан бөһүөлөктэри бодонсүтүү кэмгэр диэри олобугтар, үлэлээбиттэрэ. Виктор Филиппович Болтоно биһир бастыг механизатора этэ, эр дьон фермага ыһыаһылаах

тахсыыларыгар бу бачыаһы ойооччүтүн буолбута. Кэллэ уолаҕарынын „Дулҕалаах“ дигэн бааһынай хаһаайыстыба тэриимиттэрэ. Бу хаһаайыстыба улуска биһир үчүгэй үлэлээрин билэр.

Сергей 1982 с. орто оскуоланы бүтэрэн баран армияга ытык нэһин толорон сулуусалаан кэлбитэ. Оҕо эрдэбиттэн техникага сыстаҕас уол механизатор буолар баҕалаах Одьулууннааҕы профтехучилищега үөрээн суоллар илэтин ылбыта. Төрөөбүт-үөскээбит нэһиликтэр үүт таһар массынааҕа суолларын кииригитэ. Субуруускай аҕынан совхоз биһир элбэх сүөлүлөх-астаах отдөлөннөһүгэр таһарылаахтык үлэлээн социалистическай куоталаһыаҕа иһики күүһүгэ сылдыбыта. Оройуон куоталаһыгар иккис мистэни ылбыта.

1991 сыллаахха көргөннэммитэ. Төрөлүттэрин суолларын баһыан элбэх оҕоломмугара—6 оҕолохтор. Күргэн Нина Ильинична „Чурапчы“ кооперативка элбэх сыл лаборанын үлэлээн баран пенсияга тахсыбыта. Оҕолоро улаатан үлэ, үөрэх дьонно. Улахан уол Володя армияга сулуусалаан кэлэн баран „Чурапчы“ ТХПК-га „Ыраас уу“ сыаҕар, Мария дигэн кыыстара Дьоккуускайдааҕы Тьа хаһаайыстыбатын академиятын бүтэрэн „Чурапчы“ ТХПК иккис сылын эт-үүт технологиянан, Дария кооператив „Быйан“ маҕаһыаһыгар үлэлиллэр. Сережа агротехникум иккис курсун бүтэртэ, сарайыһыт. Игирэ кыргытар Мусы,

үөрэнигэртэ. Косторун курдук, бу дьыа көргөн „Чурапчы“ кооперативка үлэлээн, тэригтэ сайдырыгар киилэртэр кылааттара улахан.

Сергей Викторович 1991—1993 сыллардаахха „Агропромстройга“ суолларын үлэлэбигэ. Бу үлэнигэр кэмгэр Мындаҕаайыга таас дөсөд, Чурапчы орто оскуоланын туууларыгар элбэх араас матырыйаалы таһыла сылдыбыта. 1993—1995 сылларга „Сахабул“ тэригтэнигэр суоллардаабыта. 1995 сылтан „Чурапчы“ ТХПК-га суоллардыр, үлэлэбигэ быйыл 22-с сыла. Тэригтэ биһир бастыг үлэнигэр быһыһынан сыаналанар, коллектив киин туттар, убаастыыр кинигэ. 2012 с. „Саха Өрүспүүбүлүсэтин автомобильнай транспортын бочуоттаах үлэнигэ“ алты ылбыта. Быйыл „Россия бастыг дьонно“ кинигэгэ киирдэ. Билигин „Реферикатор“ массынааҕа үлэлиир. Нэһиликтэртэн арыа, тол үүт, араас бордүүска таһар. Улуус иһигэр эрэ буолбаха Дьоккуускайынан, Миригэйдигэн, Перондиринан элбэхтик сылдыар.

Үүтү-эти дьэнигэ өрөспүүбүлүсэ иһики күүһүгэ сылдыар „Чурапчы“ кооператив киин туттар, бастыг үлэнигэ Сергей Викторович Платовича үлэнигэр өссө үрдүк сиппийлэнигэр, чилионник-чэбдиктик сылдыарыгар, тус бэйэтигэр, дьыа көргөннэртэ этэнигэ буолууну баҕарыаһыт.

Алексей СЛЕПЦОВ.

ЧУРАПЧЫ АТТАРА — „МАНЧААРЫ ООНЫУЛАРЫН“ КЫАЙЫЛААХТАРА

Сүүрүүгэ кыттахтаах аттар от ыйын 4 күнүгүн Дьоккуускайдаагы ипподромтан айаннаабытара. Кинилэргэ анан КаМАЗ массынна кузовулар 5 ат киирэр анан микстелэх онолук скаркаланан киллэриллибитэ. Суоннар Павел Каситонов эгэнэ айаннаах аттары үчүгү туруктаах тиздирбитэ. Ити иһин федерация

үлэни сыдыар биэр дойдулаахтыг Анастасий Куличкин сүүргэ.

Түмүккэ 9 очукуулаах (торлүс, үһүс, бастакы, бастакы) Чурапчы хамаандата бастаан кубогунан, дипломунан наараадалаана. Иккис микстелэх Нам сүүрүктүгэ, үсүһү Амма хамаандата ылылар.

киилкэ улахан махтаһын тиздир. Кинили кытары УАЗ бортовой массынна тэнтэ айаннаабытара. 60 микстелэх 2 коношья онорбуттарылар түһэрбитэрэ.

От ыйын 7—8 күнүгүгүр Уһуэ Бүлүү „Түтэхтэй“ ипподромугар 10 улусе хамаандата күөн көрүстүлэр. Бастакы күн „Сахагропродукт“ биригестиргэр сүүрүү ылылыына. Итиннэ 1600 м 4 сааһыттан уһуэ саастаах аттар сүүрүүлэригэр биһилиттэн Тускул дьен аһыг кытан бастакынан кылы.

От ыйын 8 күнүгүр „Манчаары ооньууларын“ сүүрүүтэ ылылыына. Итиннэ бастакынан 1600 м сүүрүүтэ биһилиттэн Дивинжер дьен сүүрүкүгү кытан 4-с буолла.

3200 м дистанцияда Сапта Люция үсүһүгүн биэтэти буолла.

2400 м өрөспүүбүлүкө бүтүтү күннэ бастыг аттара бары кылынылар. Онуока биһиги аһыг Мейи Коног аһытарган ланна атан финиһиттэн өрөспүүбүлүкө саамай түргэн ахтаада буоларын өссө тогул дакаастаата.

Саха аттара 7000 м дистанцияда сүүрүүлэр. Чурапчылар Дохсун дьен аһыг унмат тылынааһын, тулуурдааһын дакаастаан бастакынан кэти кыайылы өссө чиптэттэ.

Аттырбытын Амма улусуһугар

Бу кыайы Чурапчы хамаандата уонсай түмүккэ иккис буолууттар улахан оруону ылыа. Ат спордун федерациятын, тренердирбитин, сүүрүүтэ кылыбыттары, көмөлөсүтүгү барыгытын үрүк сипиһилиттэн эбүрдэлибитэ. Дьонгойдугу оҕолоро эгэнэ сыдыан өссө дауаны кыайылы кынатанан үөргө туралларыгар аһыстытын аһыбыт.

БОЛТОНО „ЭРЭЛ“ САЙЫЛЫГАР

Иустипона Пьурэуяна, Томская Туяара бааллар. Кинилэргэ 5-с кылаас үөрөлгөһүнэ Повгоровов Айаан эби аһылык тасылан көмөлөһөр. Охладителлаахтар. Күн өрүү өрүү үүг таһар массынна кэти ылар. Үүгүгүн сыата—3,8.

Бу хаһаайыстыбаны эрр фермер Спиридон Монастырев салдыар. Кини „Дьиз-күргүн ферманын сайыларын“ программада кытан гран ылыла. Биһиги сапта типовый хотон, оһорор дьиз тутта сыдыар. Аһы күһүн үлэһ киллэриһкээк. Сүөһүлэриг аһаһыан эһилэр. Ылырыһын 5 сүөһүгү, бийыл 8 сүөһүгү эби аһылаһыттар. Пиementной аһыг оһуһахтар.

Аһыг өтүгүр хаһылааһтарга киирэр Болтоно нэһиллэһэ 6 ый түмүгүннэ үүг ыаһын быһаһын 103,4 бырыһыан, бэс ыйдааһы быһаһын 109,6 бырыһыан толорууларыгар „Эрэл“ ферма киллэрсибит кылаата улахан.

Сыдыарыһын бүтүһүгү Алексий СЛЕПЦОВ.

Болтоно нэһиллэһэр иккис сайылыкка таһсан үлэһиллэр. Чуораайыгта алаас собуруулу-иһин өтүгүр туар „Эрэл“ сайылыкка сылыкта М. И. Монастырева старшайдаах

ферма сайылыгэр. Быйыл бэс ыйын 5 күнүгүр көһөн тийбиттэр. Барыта 34 ыһыһыккаахтар, 28 ыһыройдоттоттэр. Күннэ 250-нуу ю үүгү ылылар. Үүгү

эһилэр. Мип сарсыларда 6 ч. 30 мүн. тийиһигэр аһаан бүгүн ыһыһылар таһыһылар. Иһиллэриннэ ылылар. Сүөһүлэргэ мэччирэн баар буолан ырааһыттар эһит.

Дойкабытын холбуох буолбуттара эррери, күн бүтүлүгүр дьизри суохтар дьизлэр. Старшайдара наадаһыг улусе кинилэр киирбит буолан Монастырева Кия,